

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Halme, Panu

Title: Yliopistoista puuttuu kolmas urapolku

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Acatiimi, 2020.

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Halme, P. (2020). Yliopistoista puuttuu kolmas urapolku. *Acatiimi*, 22(4), 20.
https://www.acatiimi.fi/4_2020/5.php

KOLUMNI PANU HALME

Yliopistoista puuttuu kolmas urapolku

Yliopistoilla on lain mukaan kolme tehtävää: tutkimus, opetus ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus.

Tutkimuksen ja opetuksen ympärille rakentuva väitöksenjälkeinen ura on helppo hahmotella. Tutkimuspainotteinen urapolku voi kulkea vaikkapa Suomen Akatemian tutkijatohtori- ja akatemiaturkijarahoitusten kautta apulaisprofessoriksi ja lopulta professoriksi. Opetuspainotteinen urapolku voi kulkea assistentin tehtävien kautta yliopisto-opettajaksi, yliopistonlehtoriksi ja ainakin joissakin yliopistoissa vanhemmaksi yliopistonlehtoriksi. Etenemispolulla ei ehkä ole yhtä paljon vaihtoehtoja kuin tutkimuspainotteisella uralla, mutta mahdollisuus vakituiseen työsuhteeseen on joka tapauksessa olemassa.

Yliopistojen kolmanteen tehtävään eli yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen liittyvää akateemista urapolkua ei sen sijaan ole olemassa.

Jollain tavalla tällainen urapolku voisi muodostua työskentelemällä soveltavan tutkimuksen rahoituksella. Esimerkiksi monet säätiöt rahoittavat väitöskirjahankkeita ja post doc -tutkimusta soveltavista, ratkaisukeskeisistä aiheista. Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen neuvoston rahoituksella myös kokenut tutkija voi työskennellä soveltavien aiheiden parissa.

Nämä kaikki ovat kuitenkin projektirahoituksia. Kolmannella tehtävällä ei ole vakituiseen työsuhteeseen johtavaa urapolkua.

Voidaan tietysti ajatella, että kolmas tehtävä toteutuu opetus- ja tutkimuspainotteisissa urapoluissa. Niissäkin vaaditaan sitoutumista yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen.

Tämä on mielestäni utopia ja perustuu vanhentuneeseen, virheelliseen käsitykseen yliopistojen kolmannesta tehtävästä. Yhteiskunnallisen päätöksenteon kannalta erityisen relevanttia tutkimusta tekevät tutkijat käyttävät usein kymmeniä prosentteja työajastaan yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen. He istuvat asiantuntijatyöryhmissä, ravaavat kertomassa tutkimuksestaan päättäjille ja muille sidosryhmille ja kirjoittavat työstään erilaisia lausuntoja.

Tämän seurauksena he sekä tutkivat että opettavat vähemmän kuin perustutkimukseen keskittyvät kollegansa. He pääsevät tuskin koskaan yliopistojen rekrytoinneissa kärkisijoille ja tulevat tuskin valituiksi pysyviin työsuhteisiin, joissa painotetaan tutkimus- ja opetusansioita. Nykyjärjestelmässä vakituisiin tutkimus- ja opetuspainotteisiin tehtäviin valikoituvat ne, jotka ovat käyttäneet uransa alkuvaiheen pääosin tutkimukseen ja opetukseen. Ne tutkijat, jotka jo uransa alkuvaiheessa käyttävät merkittävän osan työajastaan yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen, pelaavat itsensä ulos akateemisesta pudotuspelistä.

Lisähaasteena on se, että yliopistojen akateeminen johto ei välttämättä ymmärrä yllä esittämäni haastetta, koska nykyisen järjestelmän kautta johtotehtäviin valikoituu ihmisiä, jotka ovat painottaneet omalla urallaan tutkimusta tai opetusta. He eivät todennäköisesti ole parhaita henkilöitä ymmärtämään niitä haasteita, joita yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen keskittyvä nuori tutkija uransa varrella kohtaa. Esimerkiksi tutkijan osaamisen vähättely, henkilöön kohdistuvat hyökkäykset ja muu voimakas kritiikki kohdistuu juuri näihin yhteiskunnallisesti aktiivisiin tutkijoihin, jotka nyt jäävät yliopistojen vakituisien tehtävien ulkopuolelle.

Tilanteen korjaamiseksi yliopistoihin pitää rakentaa niiden kolmanteen tehtävään keskittyvä urapolku, joka johtaa vakituisiin tehtäviin. Tähän ei välttämättä tarvita uusia tehtävänimikkeitä vaan urapolku voidaan rakentaa nimeämällä osa apulaisprofessoreista ja professoreista vuorovaikutuspainotteisiksi.

Toinen vaihtoehto olisi rakentaa tämä urapolku vakituisten tutkijantoimien varaan esimerkiksi nuoremman tutkijan, varttuneen tutkijan ja johtavan tutkijan nimikkeitä käyttäen. Näiden tehtävien täytössä pitäisi vain rehellisesti painottaa yhteiskunnallista vuorovaikutusta.

Ilman tällaista yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen keskittyvää urapolkua yliopistojen kolmas lakisääteinen tehtävä ei toteudu kunnolla.

Panu Halme

Kirjoittaja on Jyväskylän yliopiston resurssiviisausyhteisön ja bio- ja ympäristötieteellisen laitoksen tutkija, jonka yhteiskunnallinen vuorovaikutus sisältää sienten opettamista Pihtiputaan mummulle ja kabinettikeskusteluja ministerien kanssa.

Painetussa lehdessä sivu 20

Etusivulle »

Sisällysluettelo »

Tulosta »